

Viața bate filmele... nepotului „Comisarului Miclovan / Moldovan“ și al unui „general sovietic“

Viața nu bate filmul, ci, în cazul lui Sergiu Nicolaescu, surclasează filmul, chiar dacă e vorba despre regizorul român ale cărui producții au depășit miliardul de spectatori.

Inginerul care, ca adolescent, a vrut să se sinucidă de trei ori („Mi-era lehamite de tot, probabil traumele războiului. Am apăsat pe trăgaci, dar nu a fost să fie!“), a ajuns la Buftea venind dinspre Politehnică, nu de la IATC. Și era cât pe-acți să nu rămână la studiourile clădite de Gheorghiu-Dej pentru ambițiile cinematografice ale fiicei lui – Lica –, ci să o apuce pe calea exilului artistic: *„În 1964, un film de-al meu, de 8 minute, a participat la Festivalul de la Cannes. Un american, Richard Davis, l-a cumpărat pentru 20 000 de dolari și a întrebat unde e autorul. Eu nu aveam dosar bun, mi se interzisese să merg la Festival. Dar, datorită americanului de la Columbia Pictures, am ajuns în Franța. Era prima oară când plecam în străinătate, aveam 34 de ani și i-am spus mamei că eu nu mă mai întorc la București! «Dacă ți-o fi bine, poate ne scoți și pe noi!» mi-a spus. I-am făcut semn de adio de pe scara avionului, iar după câteva zile am vrut să-i trimit un frigider cadou. Când să fac coletul, am realizat că-mi iubesc prea mult mama și atunci am știut că nu pot să o părăsesc. Nici pe ea, nici România. Am făcut diverse coproducții, eu luam doar un sfert din bani, restul mergeau la statul comunist. Dar erau foarte mulți pentru mine, eram mulțumit și-așa“.*

Fiu de aromân, născut în Oltenia, crescut în Banat, și care, printr-o întorsătură a destinului, a făcut carieră la București (...dar și în lume!), Sergiu Nicolaescu a avut parte de aproape tot ceea ce își putea dori un om de film din România comunistă. Avea „liber“ la coproducții

internaționale, putea pleca din țară oricând pentru a lucra afară, iar când se întorcea, obținea bugete uriașe pentru filmele sale istorice (considerate azi drept „unelte ale propagandei de partid și de stat“, care au reinterpretat tezig istoria), la care armata contribuia cu zeci de mii de figuranți și pentru care uneori primea permisiunea de a arunca în aer – la propriu! – monumente istorice pentru a accentua veridicitatea peliculelor sale.

Pe plan personal, a iubit și a fost iubit pățimaș, a avut trei neveste, ultima – pe care a luat-o în căsătorie la 65 de ani – fiind mai tânără ca el cu... 46 de ani. A avut multe alte povești de dragoste, între care cea cu o cunoscută artistă româncă (Ileana Popovici). Ba chiar, în tinerețe, i-a „furat“ soția – o sportivă de origine germană – lui Ion Țiriac, lumea bârfind că acesta ar fi motivul pentru care marele jucător de tenis nu s-ar mai fi căsătorit niciodată. Nu a avut copii, iar de prima nevestă s-a despărțit la doar câteva luni după nuntă, spunându-i că el avea în față o carieră care nu îi permitea să încerce deliciile paterne atât de devreme. Cu toate acestea, după moartea lui, probabil fascinați de o eventuală cotă-parte din moștenire, doi bărbați au încercat să își aroge calitatea de „fii naturali“ și au contestat faptul că, respectând dorința sa, trupul i-a fost incinerat (afirmând că aceasta putea, în fapt, reprezenta o stratagemă pentru a nu se putea preleva probe ADN necesare stabilirii postume a unei posibile paternități).

...Sergiu Florin (!) Nicolaescu (13 aprilie 1930, Târgu Jiu, România–3 ianuarie 2013, București) a fost un regizor, scenarist, actor și, după 1989, politician român. Este de departe cel mai prolific și mai vizionat regizor român din toate timpurile: 54 de filme, plus 27 de coproducții și peste 1 miliard de spectatori (majoritatea din China și Rusia, dar și 130 de milioane de spectatori din România).

S-a născut într-un conac din Târgu Jiu în familia unui aromân. Casa – un veritabil conac! – în care a venit pe lume cineastul era locuință de serviciu pentru tatăl său, Pantelimon Nicolaescu, acesta fiind angajat ca inginer la o unitate de gospodărire aflată pe vremea aceea în subordinea

primăriei. În aceeași casă s-a născut și sora regizorului, Maria Iolanda, iar după doar câțiva ani de la nașterea celor doi copii, familia Nicolaescu a decis să părăsească orașul. Conacul de pe Calea București fusese primit de tatăl lui Sergiu Nicolaescu pentru a locui în perioada când își desfășura activitatea în cadrul Serviciului Tehnic al Primăriei Târgu Jiu. Ulterior, tatăl cineastului, de profesie inginer, și-a luat familia și a plecat la Timișoara. Sergiu Nicolaescu avea pe atunci doar 5 ani.

„Pantelimon Nicolaescu s-a născut în anul 1902. A urmat în oraș cursurile gimnaziale și le-a continuat cu cele liceale, ulterior absolvind cursuri universitare politehnice și devenind inginer. Timp de câțiva ani, până în 1935, a condus Serviciul Tehnic al Primăriei Târgu Jiu, sediul acesteia fiind într-o clădire aflată mai târziu în interiorul IJIL Gorj, pe malul drept al Jiului. Soția lui Pantelimon Nicolaescu, Sevasta, era fiica polițistului Gheorghe Cambrea, care locuia în strada Unirii, peste Podul Jiului, și care a fost soră cu generalul Nicolae Cambrea, viitor comandant al Diviziei Tudor Vladimirescu“, se menționează în *Târgu-Jiu. Case, oameni, destine*, cartea scriitorului Ion Duguleanu. În același volum, se precizează că, după plecarea din Târgu Jiu, familia Nicolaescu s-a stabilit în Timișoara, iar ulterior la București, unde Pantelimon Nicolaescu a activat ca inginer și cadru universitar, și a decedat în anul 1994. (<https://cult-ura.ro>)

Numele de familie – *Nicolaescu* – este, de fapt, o adaptare a prenumelui inițial al tatălui său, aromânul *Nicola* Pantilimon, venit din Macedonia (unde se născuse în 1902) în România, după Primul Război Mondial, când mulți aromâni au făcut asta fiind, practic, amenințați cu deznaționalizarea de către Grecia și Albania deopotrivă.

Peste ani, Sergiu Nicolaescu spunea că a ajuns să fie turnat la Securitate chiar de tatăl său. Întrucât lucrase și pentru Regele Mihai la Săvârșin, acesta a avut de înfruntat multă vreme prigoana comunistă, care i-a mutilat destinul. „Tata a fost arestat în 1947, condamnat, 7 ani, Canal și așa mai departe. Când a ieșit din închisoare, a semnat că devine informator. Toți au semnat. Toți! La un moment dat, mi-a spus tata: « Știi ce mi-a

cerut securistul?» «Ce, tată?» «Să-i fac rost de cheia de la tine, să-ți bage microfoane». «Vezi, tată, ce-ai făcut? Vezi unde ai ajuns?» «Nu le dau, dă-i dracu'». Dar, după Revoluție am găsit microfoane prin casă. Erau mici, atât, cât jumătate de deget.» (<https://adevarul.ro>)

Mai puțin cunoscut despre Sergiu Nicolaescu este că el se numea și Florin, prenume pe care la un moment dat a refuzat categoric să îl mai folosească. Sora regizorului, Iolanda, a dezvăluit care era adevăratul motiv pentru care fratele ei luase decizia de a nu-și mai folosi al doilea prenume. „Îl cheamă Sergiu Florin Nicolaescu. Îi spuneam Florin, pentru că ni se părea că Sergiu este prea grav pentru un copil, mai ales că el s-a născut pe 13 aprilie, de Florii“, spunea Iolanda Nicolaescu, la o emisiune de televiziune. „Când a ajuns pentru prima oară la Paris, el a găsit un magazin care vindea articole feminine și care se numea *Florin*. Din acel moment, a refuzat să mai folosească acel prenume“, a adăugat ea.

În 1948, la terminarea liceului, Sergiu – pe atunci, mai mult Florin! – a intrat la trei facultăți: Belle Arte, Politehnica și Școala de Ofițeri de Marină. Inițial, alege Institutul de Marină, dar, după doi ani, din cauza arestării tatălui pe motive politice, este dat afară din Institut și ajunge la București, la fosta Fabrică Ford, unde se angajează ca muncitor la secția de reparații motoare. În paralel însă începe și studiile la Facultatea de Mecanică, iar după absolvire, în 1953, cu sprijinul unuia dintre unchii săi, este angajat ca inginer la Studiourile Cinematografice de la Buftea. Aici reușește peste câțiva ani să facă pasul din domeniul tehnic în cel artistic.

„Visul meu nu sunt filmele polițiste sau de aventuri, ci filmele de artă“, le povestea Sergiu Nicolaescu reporterilor *Adevărul*, într-unul dintre multele interviuri acordate pe tema Revoluției. Dar Sergiu Nicolaescu divaga mereu de la discuțiile despre evenimentele din Decembrie 1989. Se ducea mereu spre filme. Primul lui film „de export“ a fost, într-adevăr, unul de artă, *Memoria trandafirului*, un film de 8 minute, făcut din resturile de peliculă rămase de la filmele altor regizori. Avea 33 de ani. „*Memoria trandafirului*, da. Un film fără vorbe, fără nimic. Era o

melodie, era o dramă puternică. Despre ce trăiesc trandafirii în timpul unei dimineți. Pe baza unei poezii scrise de un poet francez pentru o fată moartă la vârsta de 14 ani. Viața ei a fost ceea ce trăiesc trandafirii în timpul unei dimineți. Frumoasă poezie!“, își amintea Sergiu Nicolaescu în 2010. Pentru acest film a fost chemat la Festivalul de la Cannes în 1963. „Am luat motocicleta, m-am dus la mama acasă – locuiam diferit de mama – și i-am spus: «Mamă, plec în Franța. Și rămân!» Ea a zis: «Bine, băiatule, rămâi și dacă ți-o fi ție bine, ne chemi și pe noi»“ Dar n-a rămas. Cu banii care îi reveneau după vânzarea peliculei *Memoria trandafirului* a mers la Galeriile Lafayette, în Paris, și a cumpărat un frigider. „I l-am trimis mamei prin avion, în România. Până atunci, mama căra gheață, săraca, bucăți mari de gheață, le căra și le ținea până se topeau. N-am rămas. N-am rămas!“

Ca să aibă bani în timpul studiilor la Politehnică, după ce plecase de la Fabrica Ford, Sergiu Nicolaescu lucra ca desenator. Făcea, în special, coperte pentru reviste dedicate copiilor. După încheierea facultății este repartizat inginer la IOR. Dar, într-una dintre versiunile biografiei sale, face schimb după doi ani cu un coleg și ajunge să lucreze în cinematografie, lucru ce avea să-i schimbe viața pentru totdeauna. Ajuns în Studioul „Alexandru Sahia“, specializat în filme documentare și jurnale de actualități, a avut ce învăța aici. De altfel, colegii săi de atunci îl descriu ca fiind „curios, inteligent, bine organizat, neobosit și dornic de învățatură“. În cursul acestor ani a deprins multe dintre competențele care s-au dovedit atât de utile în realizarea filmelor sale viitoare, el neavând, propriu-zis, studii de specialitate. Sergiu Nicolaescu mărturisea în interviurile sale că în tinerețe a practicat mai multe sporturi: atletism, călărie, box, tir și rugby. Sergiu Nicolaescu a fost oricum o persoană extrem de activă, cu un stil de viață foarte disciplinat. În fiecare zi, chiar și la 82 de ani, practica cel puțin o oră de activitate fizică (gimnastică etc.).

Și-a făcut debutul ca regizor în 1959, cu documentarul *Scoicile nu au vorbit niciodată*, cel de-al șaselea film subacvatic din lume, realizat la o adâncime de peste 30 de metri. A urmat un scurtmetraj, *Memoria*

trandafirului, care a făcut furori la Cannes. A fost cumpărat cu o sumă colosală la acea vreme, 20 000 de dolari, și au apărut imediat propunerile de colaborare în străinătate.

Carierea sa cinematografică a fost influențată de două rude apropiate. Sergiu Nicolaescu a avut după mamă, Sevastița Cambrea, doi unchi celebri, dar din motive diferite ei făcând parte din tabere politice antagonice. Primul dintre ei a fost comisarul de poliție Gheorghe Cambrea, care a fost arestat de regimul comunist în 1952 și condamnat la 15 ani de închisoare. Alături de controversatul comisar Alimănescu, Gheorghe Cambrea a constituit modelul pentru faimosul și popularul personaj interpretat de regizorul-actor în seria filmelor sale cu comisarul Miclovan / Moldovan.

Gheorghe Cambrea a fost fratele mai mic al mamei lui Sergiu Nicolaescu. Acesta era un polițist celebru care, alături de controversatul Eugen Alimănescu, s-a luptat cu bandele de gangsteri din România anilor '40, fiind comisar-șef în București din 1935 până în 1951. Era un polițist foarte bine pregătit, slobod la gură, care vorbea și limba străzii, și pe cea a oamenilor culți. Era îmbrăcat mereu la costum și purta cravată. De cele mai multe ori, purta pe sub vestă un revolver încărcat, care putea fi oricând folosit. Conducea un Buick negru. El nu era un polițist corupt și nici unul coruptibil, iar regimul comunist îl dorea cât mai departe de străzile pe care le supraveghea. În cele din urmă, a căzut victima unei înscenări grosolane. Astfel, un agent de poliție, „eroul comunist“ Constantin David, se întâlnește ca din întâmplare cu Gheorghe Cambrea pe stradă și îi cere acestuia pur și simplu să îl aresteze. La insistențele lui David și pentru că i se părea ceva suspect în atitudinea lui, Cambrea îl arestează pe loc. Ca un făcut, comuniștii află imediat despre arestarea lui Constantin David și îl eliberează. Ba, mai mult, Gheorghe Cambrea este închis în locul lui! Anii de pușcărie i-a petrecut în închisoarea politică de la Făgăraș. A fost eliberat târziu, după ce Gheorghiu-Dej a dat ordin, în 1963 și 1964, să fie eliberați deținuții politici, iar Ceaușescu, abia venit la putere, în 1965, i-a pus în libertate pe ultimii rămași în pușcării. Din

păcate, nu a trăit mai mult de doi ani de la eliberare, trupul său fiind vătămat iremediabil în închisoare, acolo unde fusese adesea maltratat. (www.travellerinromania.com)

Motivul perfidei înscenări era că polițistul fusese turnat că scotea o tânără evreică arestată din celulă ca să o ducă să își alăpteze copilul abia născut. S-a dovedit apoi că mai toți evreii ținuți atunci în arest beneficiaseră, într-un fel sau altul, de ajutorul lui, aducându-le el însuși de mâncare dacă nu primeau suficientă. Comisarul Cambrea a fost aruncat în închisoarea de la Făgăraș și s-a stins la câțiva ani după ce a fost eliberat. Atașamentul lui Sergiu Nicolaescu față de unchiul său a mers până la final, regizorul cerând ca cenușa sa să fie depusă la Cimitirul Bellu Militar, în aceeași criptă unde era depus și trupul lui Gheorghe Cambrea. (<https://life.ro>)

Al doilea unchi celebru al cineastului a fost colonelul Nicolae Cambrea, avansat de Stalin la gradul de general, devenit comandant al Diviziei de voluntari „Tudor Vladimirescu“, de unde și porecla „generalul roșu“. Nicolae Cambrea (5 aprilie 1899, Târgu Jiu, Gorj–5 februarie 1976, București) a fost un general de corp de armată român, care a luptat în cel de-Al Doilea Război Mondial. Nicolae Cambrea provenea dintr-o familie de boieri pământeni din Hăiești, veche de aproape 500 de ani. Tatăl său era șeful Poliției din Târgu Jiu. A avut mai mulți frați: comisarul de poliție Gheorghe Cambrea, Gela Cambrea (care a fost secretară a lui Ion Gheorghe Maurer prin 1945, de unde și zvonul ulterior cum că Sergiu Nicolaescu ar fi fost nepotul lui Maurer) și Sevastița Cambrea (mama regizorului Sergiu Nicolaescu). După moartea tatălui său, care se pare că a fost otrăvit în timpul ocupației germane a orașului Târgu Jiu în Primul Război Mondial, Nicolae Cambrea s-a înrolat voluntar în Armata Română, în calitate de copil de trupă. A rămas în armată după război, urmând studii militare și devenind ofițer.

Nicolae Cambrea a publicat în 1939 volumul *Mareșalul Pilsudski: omul de stat și comandantul suprem al forțelor poloneze în războiul polono-rus din anul 1920*, la finalul căruia – cumplită ironie a

destinului! – atrăgea atenția asupra pericolului comunist la adresa Europei. A luptat pe frontul antisovietic în cel de-Al Doilea Război Mondial, în funcția de șef de stat major al Diviziei 5 Infanterie (comandate de generalul Nicolae Mazarini), fiind luat prizonier de Armata Roșie după bătălia de la Cotul Donului, la 22 noiembrie 1942, la Serafimovici. Aflat în prizonierat, colonelul Nicolae Cambrea a primit comanda Diviziei de voluntari „Tudor Vladimirescu – Debrețin“, una dintre cele două constituite din prizonieri români care au ales să treacă de partea inamicului (cealaltă a primit numele „Horea, Cloșca și Crișan“). Comanda i s-ar fi atribuit, potrivit lui Sergiu Nicolaescu, la propunerea generalului Mihail Lascăr, care era și el prizonier. Trecerea sa de partea inamicului a fost considerată crimă de înaltă trădare pe timp de război, colonelul fiind învinuit că și-a încălcat astfel jurământul de credință față de țară și Rege. El a militat pentru dezertarea altor comandanți români și alăturarea lor Armatei Roșii, faptă pedepsită cu moartea, conform Codului de Justiție Militară din 1939 (art. 498–499 și 501). Ministrul Constantin Pantazi chiar a pregătit un decret în care colonelul Cambrea era condamnat la degradare militară și împrușcare pentru pactizare cu inamicul. Mareșalul Ion Antonescu a hotărât să nu semneze acel decret, gândindu-se că înscrierea unor ofițeri în Divizia „Tudor Vladimirescu“ ar putea să-i servească țării la un moment dat. În cartea sa de memorii, *Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică*, Radu Mărculescu, un fost camarad de-al lui Cambrea, descrie ședința de înființare a Diviziei, prezidată de Ana Pauker în lagărul de la Suzdal: „În ce privește formarea, pe teritoriul unui stat cu care ne aflam în stare de război, a unor unități militare de prizonieri români care, practic, să lupte împotriva Armatei Române, a declarat sublocotenentul de rezervă Constantin (Puiu) Atanasiu la ședința de pomină de la Suzdal, cred că domnul colonel Cambrea, ca ofițer de Stat Major, trebuie să știe sub incidența cărui articol din Codul Penal cade această infracțiune numită Act de Trădare în timp de război și care-i pedeapsa. Dacă nu-și amintește, să-l ajut eu. Și, cu exactitate, mergând până la acribie, i-am citat articolul, aliniatul și

sanctiunea: pedeapsa cu moartea. Au urmat câteva secunde de liniște mormântală, apoi au izbucnit aplauzele. Ca plesnit de palmele care aplaudau, Cambrea a sărit de pe scaun – gata să se năpustească asupra mea –, dar Novikov l-a prins de braț și l-a reținut. Apoi, foarte calm, a declarat dezbaterile închise, invitând pe cine vrea să treacă pe la colțul mesei, unde era un teanc de formulare șapirografiate, și să semneze unul“. Scena este relatată și de profesorul Basarab Nicolescu potrivit notelor tatălui sau, prizonier în același lagăr: „În prezidiu iau loc Novikov, Ana Pauker, Cambrea. (...) Cambrea era privit desigur ca un trădător de ofițerii români. Nota tatălui meu este surprinzătoare prin umanitatea sa: «M-am avut bine cu Lt. Col. Cambrea care, în primele zvârcoliri, plângea câteodată!»“ Lavrenti Beria, comisarul poporului pentru Afaceri Interne al URSS, i-a comunicat generalissimului Iosif Vissarionovici Stalin, la 7 februarie 1944, printr-un document clasat „strict secret“, constituirea primei Divizii române de infanterie a NKVD, cu Nicolae Cambrea comandant și Iacob Teclu șef de stat major. Nicolae Cambrea a fost numit general de brigadă printr-un decret semnat de însuși Iosif Vissarionovici Stalin.

Constituită din inițiativa lui Stalin, la 15 noiembrie 1943, Divizia „Tudor Vladimirescu“ a fost una dintre cele două unități formate – pe bază de „voluntariat“ (mai degrabă, șantaj!) – din prizonieri români aflați în Uniunea Sovietică. Aceștia au avut de ales între a lupta pe front, de partea Aliatilor, sau de a rămâne pe loc, în lagărele sovietice. Semnificativ este faptul că aceia care au refuzat „voluntariatul“ au fost eliberați abia în 1949 sau chiar mai târziu. Membrii Diviziei „Tudor Vladimirescu“ au luptat, alături de armata sovietică în Transilvania, pe tot frontul vestic până în Munții Tatra. După război, divizia a devenit mijloc de propagandă și instrument pentru instalarea regimului comunist în ară. Din 1951 și până în 1959, ziua de 2 octombrie a fost sărbătorită anual în Republica Populară Română drept Ziua Forțelor Armate, 2 octombrie 1943 fiind data la care Stalin aprobase înființarea pe teritoriul URSS a Diviziei 1 Voluntari „Tudor Vladimirescu“. Această unitate devenise

obiectul unui adevărat cult al admirației și prestigiului comunist, fiind folosită drept argument propagandistic pentru a dovedi „frăția de arme româno-sovietică“, „eroismul luptelor antihitleriste“, „superioritatea morală și ideologică a armatei populare față de corupta fostă armată regală“, atașamentul indisolubil al armatei față de popor. Din 1943 și până în 1945, membrii diviziei „Tudor Vladimirescu“, aflate sub comandă sovietică (a Frontului II Ucrainean), au fost considerați în România – atât din punct de vedere juridic (potrivit Codului Justiției Militare din 1939 aflat în vigoare), cât și moral – trădători de neam, țară și tron, care, odată capturați, trebuiau să fie deferiți imediat Curții Marțiale și plutonului de execuție. În 1947, a fost transformată în Divizia 1 Blindată și, după transformări succesive, zece ani mai târziu a devenit Divizia 37 Mecanizată. La 30 decembrie 1947, militarii Diviziei „Tudor Vladimirescu“ au participat, alături de comuniști, la lovitura de stat care a răsturnat ilegal ordinea constituțională în România, înlocuind Garda Regală de la Palatul Elisabeta, ce fusese arestată.

O istorie similară a avut și cea de-a doua divizie de voluntari români, „Horea, Cloșca și Crișan“, înființată pe 12 aprilie 1945, tot în URSS, aflată sub comanda colonelului Mihai Lascăr, 1889-1959 (decorat anterior de Hitler cu Frunze de Stejar la Crucea de Cavaler a Crucii de Fier în bătălia de la Stalingrad, dar luat prizonier în noiembrie 1942 de Armata Roșie), viitor ministru comunist al forțelor armate. Denumirile celor două unități aveau conotații propagandistice, personajele istorice Tudor Vladimirescu, Horea, Cloșca și Crișan (se vehicula inclusiv numele lui Avram Iancu) „fiind folosite cu cinism de sovietici, pentru a le induce românilor, în mod fals, ideea glorioasă de revoltă socială a norodului cel asuprit și exploatat! Dintre cei 200 000 de prizonieri români în URSS, doar o mică parte, circa 12 000, au acceptat să facă parte din cele două divizii. Dintre aceștia, aproximativ 90% au fost soldați și gradați, sovieticii trebuind să instruiască în doar două luni, la un centru din Riazan, și să avanseze rapid la gradul de sublocotenent sau locotenent de infanterie, artilerie sau transmisiuni, circa cinci sute de subofițeri pentru a acoperi

nevoile imediate de comandă ale diviziei. Cea mai mare parte a corpului de ofițeri români căzuți prizonieri nu a acceptat să trădeze, să treacă de partea inamicului și „să vândă sânge de frate pe un blid de terci“, după cum declara sublocotenentul supraviețuitor Mateianu, chiar dacă astfel își primejduiă viața. În lagărele de prizonieri din URSS s-au creat astfel două tabere dușmane: tabăra celor care semnaseră angajamentul de înrolare („voluntariatul“ implica asumarea individuală a unui angajament scris al persoanei respective), aceștia fiind mutați în barăcile de voluntari și a „bandiților fasciști“, meniți a putrezi în Siberia. Cei care s-au perindat, în toamna anului 1943, prin lagărele de prizonieri români, cu rolul de „moderatori“, prezidând adunări motivaționale în vederea înrolărilor deținuților în Divizia „Tudor Vladimirescu“, au fost Ana Pauker, Vasile Luca, Valter Roman, Petre Borilă, Nicolae Cambrea, Mircea Haupt, Dumitru Petrescu și Iacob Teclu, care vor ocupa ulterior poziții importante în viitoarea nomenclatură comunistă. De pildă, Petre Borilă (născut Iordan Drăgan Rusev, tatăl viitoarei soții – Iordana – a lui Valentin Ceaușescu) a fost unul dintre „păpușarii-șefi“ ai acestor militari-marionetă, ca locțiitor comandant al Diviziei și comisar politic. La 15 aprilie 1945, militarii diviziei sunt reintegrați în Armata Română printr-un decret-lege semnat de Regele Mihai și de ministrul de Război, Constantin Vasiliu-Rășcanu. Petre Borilă primește gradul de locotenent-colonel, numit direct la conducerea Secției Centrale de Cadre a Comitetului Central (CC) al PCR (pe atunci, PMR). (<https://amintiridincomunism.wordpress.com>)

Petre Pandrea, care scrie în memoriile sale din închisoare că a fost arestat în 1948 și din cauza relațiilor sale cu „generalul roșu“ Nicolae Cambrea, afirmă în romanul său autobiografic *Călugărul Alb* că Nicolae Cambrea ar fi fost amantul Anei Pauker (la origine, Hanna Rabinsohn, din Codăești, Vaslui). Păstoriul Teodoreanu a dedicat următoarea epigramă diviziei prizonierilor din URSS creată de NKVD prin intermediul Anei Pauker: „Din falnic vânător de munte, / Mi te-a făcut Ana Pandur –/ Întâi ți-a-nfipt o stea în frunte / Și-apoi un debrețin... în cur“. În

timpul luptelor de pe frontul antigerman, Nicolae Cambrea a fost grav rănit la sud de Oradea, după unele surse, iar după altele la Debrețin.

Împreună cu generalul Mihail Lascăr, care – deși refuzase inițial – până la urmă și el pactizase cu sovieticii, Nicolae Cambrea a condus Comisia Electorală a Armatei, la alegerile generale din 1946, falsificate de comuniști. Prin Decretul Regal nr. 3232/11 noiembrie 1946, generalul Nicolae Cambrea a fost decorat cu Ordinul Mihai Viteazul, clasa a III-a, cu spade. În perioada 2 mai–25 noiembrie 1949, generalul de corp de armată Nicolae Cambrea a condus Regiunea a III-a Militară, cu sediul la Cluj. Este decorat la 20 august 1949 cu Ordinul „Apărarea Patriei“, clasa a II-a, „pentru însemnata contribuție adusă în lupta pentru Apărarea Patriei și a poporului muncitor“. În cadrul unui „Raport asupra situației armatei și a problemelor de apărare națională“, prezentat Secretariatului CC al PCR la 9 ianuarie 1950 de către ministrul Emil Bodnăraș, se propunea la punctul 9 (ultimul) al capitolului IV: „MAN îi va trece în rezervă pe data de 15 ianuarie 1950 pe generalii Mihail Lascăr și Nicolae Cambrea“. Într-o reglare de conturi la vârful armatei, este judecat în anii '50 de către Direcția Superioară Politică a Armatei (DSPA), imputându-i-se relații cu Casa Regală și cu unele ambasade străine. Este salvat însă de intervenția mareșalului sovietic Rodion Malinovski, care-l cunoștea bine. Reabilitat la finalul anilor '60, i se acordă gradele și este trecut în rezervă. Prin Decretul Consiliului de Stat al Republicii Populare Române nr. 500 din 10 august 1964 i s-a conferit Ordinul „23 August“, clasa a II-a, „pentru merite deosebite în opera de construire a socialismului, cu prilejul celei de a XX-a aniversări a eliberării patriei“. Cambrea este numit apoi la 1 iulie 1964 în funcția de vicepreședinte al Consiliului de conducere al Casei de Economii și Consemnațiuni, fiind eliberat din funcție începând cu data de 1 octombrie 1972, în vederea pensionării. Soția lui a lucrat la Ministerul Alimentației Publice.

Nicolae Cambrea a publicat în 1966 un volum de memorii intitulat *Din amintirile unui ostaș*. „Reamintindu-ne mereu aspecte din zodia întunecată a trecutului sau luând cunoștință de ele pe calea scrisului, și

în acest sens mă refer la tineret, înțelegem mai adânc și mai cuprinzător vraja minunilor din vremurile de azi, realizările grandioase ale poporului nostru condus și îndrumat de Partidul Comunist Român. Firul amintirilor va continua“, scrie autorul în cartea sa de memorii. În august 1969, cu ocazia aniversării a 25 de ani de la Lovitura de stat din 23 august 1944, generalul-locotenent (cu două stele) în retragere Nicolae Cambrea a fost înaintat la gradul de general-colonel (cu trei stele). Comunistul Nicolae Cambrea, un apropiat al Anei Pauker, a ales să fie incinerat, așa cum își va exprima dorința și nepotul său, Sergiu, peste ani.

Într-un context neclar, se pare că generalul Cambrea și-ar fi folosit influența pentru a-și aduce nepotul la Buftea și, mai ales, mai târziu pentru a i se permite să realizeze scurtmetraje, deși nu avea studii de specialitate.

...Potrivit lui Florin Condurățeanu, unele episoade din copilăria lui Sergiu Nicolaescu, petrecută la Timișoara, au constituit surse de inspirație pentru prestația sa din filme ca *Duelul* sau *Pistruiatul*: „Eram un grup de băieți din Timișoara, care ne jucam de-a războiul. În catacombele de sub cartierul timișorean, găsisem arme din timpul războiului, unele nemțești. Le-am ascuns într-o încăpere din aceste tuneluri“.

Într-un interviu acordat pentru *Adevărul* în anul 2011, Sergiu Nicolaescu a povestit că, în copilărie, în timpul războiului, el ar fi ajutat peste o sută de evrei din Timișoara să scape de soldații nemți care îi țineau prizonieri într-un lăcaș de cult:

„Cum era copilul Sergiu Nicolaescu?“

Încă din școala primară eram un copil isteț. M-am născut în Târgu-Jiu, dar la 5 ani ne-am mutat în Timișoara, unde am stat până la 17 ani. Am locuit pe strada Paris, la numărul 19. Copilăria mea a fost fantastică. Plecam de-acasă dimineața și mă întorceam seara, iar mama, ciudat, nu-mi făcea observație. Toată ziua mă jucam pe un maidan de lângă noi. Conduceam o bandă de vreo 40 de copii – una dintre cele mai puternice bande de copii din Timișoara. Ne jucam cu săbii, refăceam toată istoria Franței. Din 40 de copii, fiecare ajungea o dată rege. Pe urmă

trecea pe gradele inferioare și rămânea pe acel grad cât era capabil să-l țină. Aveam arme albe, dar și arme de război.

De unde aveți arme?

Vizavi de casa noastră era o cetate turcească, în Parcul Militar. Mai era și o bisericuță cu un deal sub care am descoperit inima subteranelor din Timișoara, orașul fiind fostă cetate turcească. Am ajuns prin subterane la pivnițe, la cazărmi unde erau de la uniforme până la obuze și arme, pe care le furam. Desfăceam obuzele, scoteam plumbul, scoteam praful de pușcă, îl aruncam în stradă și îl aprindeam ca să speriem fetele. Spitalul Militar era vizavi de o sinagogă. Și într-o sâmbătă, nemții care erau la spital au pus o mitralieră la fereastră și au zis: «Nu iese nimeni, tragem în ei!» Și au rămas evreii în sinagogă. Eu aveam și evrei în banda mea și așa am aflat. Ajunsesem în sinagogă prin subterane... Numai că furasem de acolo o carte veche și, în momentul acela, îmi zic, cum să mă duc acolo? Până la urmă am luat cartea și le-am dus-o înapoi. Ei, mirați, către mine: «Dar cum ai ajuns aici?» Și eu le-am spus: «Dacă vrei, vă scot de aici!» Și am scos toți evreii din sinagogă, prin subterane. Nu spun cum arăta sinagoga după trei zile, cât au stat închiși acolo peste o sută de oameni. Nu s-a uitat nimeni la carte, erau atât de bucuroși că au ieșit!... La un moment dat, am primit o scrisoare de mulțumire de la unul din acei evrei, plecat în Israel“.

Între 1936 și 1942 a fost perioada cea mai frumoasă a copilăriei lui Sergiu Nicolaescu. Atunci a vizionat primele filme în cinematografele din Timișoara, unde ajungea după ce fugea de acasă. „1936–1942, opt ani magnifici. Fugeam de-acasă, mergeam la cinematograful și vedeam același film de două, trei ori. Mama se învățase, știa unde mă găsește. Eram șeful unei bande de circa treizeci de puști, iar zona noastră se întindea de la Spitalul Militar până la podul dintre Cetate și Mehala. Subteranele turcești din Timișoara, care duceau spre punctele vitale ale orașului precum: Spitalul German, Spitalul Militar, cazărmi, sinagogă, erau ale noastre“, și-a amintit el la un moment dat. Sergiu Nicolaescu a făcut și liceul la Timișoara, la „Constantin Diaconovici-Loga“, iar după 1948 s-a stabilit în București. (<https://debanat.ro>)